

אונקלוס

בראשית לח וישב קעד

וְהָיָה שְׁלֹחַת אֶל-חַמְיָה לֵאמֹר
לְאִישׁ אֲשֶׁר--אֵלֶּה לוֹ יָגֹנִי
חֲרָה וְתֵאמֹר הִכִּי--נָתַתְּ לִי
הַחֲתָמָה וְהַפְתִּילִים וְהַמִּטָּה הָאֵלֶּה:

מִתְפָּקָה וְהָיָה שְׁלֹחַת
לְחֻמָּהּ לְמִימַר לְגַבֵּר דִּר
אֲדִין דִּילָה מִנָּה אָנָּה מַעֲדָא
וְאִמְרַת אִשְׁתַּחְמַדֵּעַ בְּעֵין דְּמִן
עֲזָחָא וְשׁוּשְׁפָא וְחֻמְרָא

רש"י

לשון: והוא שלחה אל חמיה. לא רצתה להלצין פניו ולומר ממך אני מעוברת אלא לאיש אשר חלה לי אמרה אם יורה מעצמי יורה ואם לאו יברפני ואלא חלצין פניו. מכלן אמרו טעם לו לאדם שיפלוהו לכבדן האם ואל ילבין פני חבירו ברבים: הכר נא. אין נא אלא לשון בקשה הכר נא

תורה תמימה

שנמצאו סימניה בא סמאל ורחקן ובא גבריאלי וקרבני' [פסוק י' ב'] .
לְאִישׁ אֲשֶׁר אֵלֶּה לוֹ . והימר ל' מימר^(ח) , אמר רב ופסא בר טוביה אמר רב , מלמד שגזר לו לאדם להפיל עצמו לתוך כבישן האש ואל ילבין פני חבירו ברבים^(ט) [שם שם] .
וְתֵאמֹר הִכִּי נָא . א"ר רמא ב"ר רינא , בהבר בישור לאביו — הבר נא הברנות בנך היא , בהבר בשרו אותו , הבר נא למי התחמט והפתילים^(י) [שם שם] .

טעם משמע דאנו מעיטס דין , רק מדרך המדות והמורס האנושי , ומי שאיט עשה כן איט נקרא רשע רק שאיט בעל מדות נכונות , משא"כ אלה הו' דברים שיהיה ואל יעבור עליהם הם מן הדין ממס והעבר עליהם הוא רשע נמור כעובר על עקרי הדת , ודו"ק .^(ל) הנה בפסוק יתבאר הענין ע"פ הכלל הידוע במדה שאדם מודד מודדין לו (פסוק ס' ב') , אמנם איט מוצאם השוואת הענינים בזה , כי הלא רק העלות שוים ולא הענינים . ויש לבאר כונת הענין בכלל , משום דבאמת הנה ענין ירידת יוסף למצרים והדוונות יהודה ותמר , שני אלה הענינים היו בחלילה ענינים רעיונים , כי מכירת יוסף היתה נכסה לירידת ישראל למצרים , אשר זה הבטיח הקב"ה לאברהם , ולהנחלות הנכבדות שאח"כ ממחן חורס וכו' , ומאורע יהודה ותמר היתה לחלילת הקמת מלכי בית דוד , בחר ה' , כעוד .

אמנם אע"פ שהענינים בחלילות היו ראויים ועליים , אבל כבוהים היו מגוונות ומגוונות , וירידת ישראל למצרים נתגלגלה ע"פ מכירת יוסף ע"י אחיו וע"פ אונסה ליעקב בשחיסת שער עינים וכל המסחר ממאורע א , והדוונות יהודה ותמר היתה באופן צווי ומכוער כמבואר בפסוק .

ולפי זה י"ל דו היא כונת הגמרא בענין דרשא זו , בהכר דבר דבר כשרואו , כלומר יהודה הוציא דבר גדול לאור , היא ירידת ישראל למצרים , דרך מגוה ועבר [ותלו זה ביהודה יוהר מנבאר אחיו , מפני כי על ידו ועל פי עתו נעשתה מה שנעשה , כמבואר לעין] שלמו לו מדה כנגד מדה , להוציא ממנו ענין גדול לאור , היא הולדות בית דוד , נ"כ

ואין הדברים מוצאים מלבד להבין התפלג לא נמצא בשם זה ככה"ל גם קשה לדפי הידוע לא יורה הענין הזה על פשולה מוכחת יותר מהבנין הפעל . וללא מסתפא ה' באשר להניח בגמרא היא הולאה מבעי ליה כלומר בלשון עבר , כי התורה מספרת כאן דבר שכבר היה וכמו בספיה דקרא , והיא שלחה וגו' ומדכזיב ב' ביטוי — מוצאת (שהתמונה הוצאת בביאה כפסוק דברים שבו כבר מורה נ"כ התמדת הפשולה והשמותה) משמע שלא היתה ההולאה רק פעם אחת כי אם כמה פעמים ולכן דרשו כי לאחר שנמצאו סימניה בא סמאל וכו' . ולפי"ז אין לנו ריבין לפרש בדרך אל תקרי מ צאת אלא מוצאת — לשון מציאה , כי באמת גם בתמונה מוצאת נכללת כל הדרשה הזאת .^(כז) ר"ל לאחר שנמצאו החותם ופתינים ומסע בא סמאל [שר של אדום] ורחקן לסמינים כדי שתשרף ולא יא' גזע בית דוד ממנה [מפני שדוד הכה את אדום בציא מלח] ובא גבריאלי וקרבני' .^(כח) ר"ל ותימר ל' מפורסם שממנו היה .^(כט) ולכן לא היתה מפורסם משום דלא היה לו גוה מעלמו היתה נכרפת . וכעס הדבר דעו לו לאדם בזה הוא משום דאמרינן בב"מ נ"ח ב' שלשה יורדים לגיהנם ואינם שלים וחד מנייהו המלצין פני חבירו ברבים . —

וברתום' כאן הקבו למה לא חזיב זה בין השלשה דברים דקיי"ל שיהיה ואל יעבור עליהם , ותרג' משום דלא חזיב רק הדברים המפורשים בתורה , עכ"ל , ומשום מדכריהם דעכ"ל לדיוא שוב דבר זה לאלה הדברים דקיי"ל יהיה ואל יעבור . אבל לולא דכריהם נראה לדעתי ברור דלא שייך כלל לחשוב זה בין אלה הדברים , יען דהלשו